

A Fővárosi Ítéltábla a dr. J... B... jogtanácsos által képviselt felperesnek a Hargitai-Mezőfi Ügyvédi Iroda által képviselt I. rendű és a Tóth Péter Bence Ügyvédi Iroda által képviselt II. rendű alperes ellen szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránt indult perében a Budapest Környéki Törvényszék 2018. október 30. napján kelt 8.G.40.075/2018/12. számú ítélete ellen a II. rendű alperes által benyújtott fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

1.

A fellebbezés szempontjából releváns tényállás szerint az I. rendű alperes mint megrendelő és a II. rendű alperes mint vállalkozó között 2017. augusztus 8-án a Cs.... S.... utca és a K.... utca aszfaltozására vonatkozóan két önálló vállalkozási szerződés jött létre. Az első szerződés szerinti vállalkozói díj bruttó 23.950.000 forint, a második szerződés szerinti 14.996.582 forint volt. A felperes 2018. január 19-én kelt határozatával megállapította, hogy az I. rendű alperes mint beszerző megsértette a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) 19. § (2) és (3) bekezdését a Kbt. 21. § (1) bekezdését és erre tekintettel a 4. § (1) bekezdését, ezért vele szemben 400.000 forint bírságot szabott ki. Döntését arra alapította, hogy a két szerződés nettó beszerzésének egybe számított értéke meghaladta a 30.000.000 forintot, a 2017. évre érvényes nemzeti közbeszerzési értékhatárt, így az I. és a II. rendű alperes a szerződéseket közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével kötötte meg.

2.

A felperes keresetében a Kbt. 176. § (1) bekezdésére is hivatkozva annak a megállapítását kérte, hogy az alperesek között 2017. augusztus 8-án létrejött két vállalkozási szerződés a Kbt. 137. § (1) bekezdésének a) pontja alapján érvénytelen. Keresete az érvénytelenség egyéb jogkövetkezményének alkalmazására nem terjedt ki, mert a szerződések teljesedésbe mentek, a felek egymással elszámoltak, az eredeti állapot nem állítható helyre és a szerződések érvényessé sem tehetők.

3.

Az I. rendű alperes írásbeli ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, valamint érdemben védekezett a keresettel szemben.

4.

A II. rendű alperes maga is a kereset elutasítását kérte, valamint arra hivatkozott, hogy a

közbeszerzési eljárás megválasztására, jogszerűtlen mellőzésére ráhatása nem volt, ezért felelősség nem terheli, perköltségben akkor sem marasztalható, ha a bíróság a szerződések érvénytelenségét kimondja. A per megindítására okot nem adott, mindössze a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset miatt kényszerű pertársaságban áll az I. rendű alperessel.

5.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes keresetét megalapozottnak fogadta el és megállapította a két vállalkozási szerződés érvénytelenségét. Az I. és a II. rendű alpereseket egyetemlegesen kötelezte a felperes javára 30.000 forint perköltség megfizetésére. Az 1.500.000 forint feljegyzett eljárási illeték megfizetésére a Magyar Állam javára a II. rendű alperest kötelezte.

6.

Az ítélet jogi indokolásában a perköltségre vonatkozó döntését azzal indokolta, hogy a Polgári Perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: új Pp.) 83. § (1) bekezdése szerint a törvény eltérő rendelkezése hiányában a pernyertes fél költségét a peresztes fél köteles megtéríteni. Rögzítette, hogy az I. és a II. rendű alperesek a Pp. 36. §-a szerinti kényszerű pertársak, valamint utalt a 87. § (1) bekezdésére, amely szerint a kényszerű pertársak a perköltséget egyetemlegesen térítik meg. A pertárgy értékét a támadott szerződések ellenértékének együttes összegében, 38.946.582 forintban határozta meg. Vizsgálta a II. rendű alperes perköltség körében előterjesztett kérelmét. Kifejtette, hogy az érvénytelenség megállapítása iránti perekben az érvénytelenség kimondásához valamennyi szerződő fél perben állása szükséges, ezért szükségképpen pertársaság áll fenn a szerződést megkötő felek között. A felperes által a közbeszerzésekhez kapcsolódó szabálytalanságok és jogsértések megfelelő szankcionálása érdekében a jogszabály által kötelezően indítandó perben is annak a félnek kell szükségszerűen viselni a felmerült költséget, aki peresztesnek bizonyul. A Pp. 86. § (1) bekezdésében foglalt feltételek együttes fennállását – a II. rendű alperes érvei ellenére – nem látta megállapíthatónak, mivel azzal, hogy a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével semmis szerződést kötött az I. rendű alperessel a II. rendű alperes is okot adott a perre. A másik konjunktív feltétel sem teljesül, mivel a perfelvételi szakaszban a vele szemben érvényesített jogot az arra vonatkozó védekezésének előterjesztése nélkül nem ismerte el. Erre tekintettel a felperes által felszámított 30.000 forint perköltség egyetemleges megfizetésére a Pp. 83. § (1) és a 87. § (1) bekezdése alapján az alpereseket mint peresztes feleket kötelezte. A felperes költségmentességére tekintettel a le nem rótt illeték viselésére a Pp. 102. § (1) bekezdése az irányadó, de az I. rendű alperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 5. § (1) bekezdés b) pontja alapján teljes személyes illetékmentes. Az I. rendű alperest ezért a Pp. 96. § (1) bekezdésének b) pontja alapján nem kötelezhette az illeték megfizetésére, a II. rendű alperest azonban költségkedvezmény nem illeti meg, így a kényszerű pertársaságra és peresztesességére figyelemmel a Pp. 102. § (1) bekezdése és a 83. § (1) bekezdése alapján köteles a teljes feljegyzett kereseti illetéket megfizetni az államnak.

7.

Az ítélet perköltségben marasztaló és az illeték viselésére vonatkozó részének megváltoztatása, e rendelkezések mellőzése érdekében a II. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést, egyidejűleg kérte a felperest a másodfokú eljárásban felszámolt költségei megfizetésére kötelezni. A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét a Pp. 369. § (1) és (3) bekezdésében jelölte meg, azaz az elsőfokú bíróság eljárásának szabályszerűségét, valamint az ítélet anyagi jogi felülbírálatát kérte a perköltséget illetően.

7.1.

A jogi érvelés körében kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 81. §-át, 82. § (3) bekezdését, 86. §

(1) bekezdését, 87. §-át, 102. § (1) és (6) bekezdését, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. és 14. §-ait sértette meg és tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a Pp. 86. § (1) bekezdése alapján nem mentesülhet a perköltség viselése alól és a 87. § (1) bekezdése szerint az I. rendű alperessel egyetemlegesen kell a felperes perköltségét, valamint a peres eljárás illetékét megtérítenie. Hangsúlyozta, hogy az adott esetben a Pp. 86. § (1) bekezdésében meghatározott konjunktív feltételek egyike sem értelmezhető rá. A „perre okot nem adott” kitétel azért nem, mert a Kbt. 170. § (1) bekezdése értelmében a felperesnek a közbeszerzési jogsértés miatti érvénytelenség megállapítása iránt a törvény erejénél fogva kell a polgári pert megindítani, az alperesek pedig mint szerződést kötő felek a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti perben kényszerű pertársaságot alkotnak, így a perben állása nélkül érdemi döntés nem is hozható. A „perre okot nem adott” kitétel ezért csak az ajánlatkérőre bírhat jelentőséggel, a II. rendű alperes pert megelőző, a per elkerülését célzó magatartása nem vizsgálható, mivel pusztán azon okból, hogy megkötötte az I. rendű alperessel a szerződéseket még nem tudta és nem is tudhatta, hogy az I. rendű alperesnek közbeszerzési eljárást kellett volna lefolytatnia. A 86. § (1) bekezdésének második fordulata sem értelmezhető, mivel az I. rendű alperes érdemi védekezése esetén nincs abban a helyzetben, hogy ő maga elismerje: a Kbt. jogtalan mellőzésével kötöttek szerződést.

7.2.

Ebből a logikából következően a felperes illetékmentessége folytán le nem rótt 1.500.000 forint illeték megfizetésére sem kötelezhető, azt teljes egészében az államnak kellene viselnie. Rendkívül méltánytalan számára, hogy a felperes és az I. rendű alperes teljes személyes illetékmentességére figyelemmel a teljes peres eljárási illeték az ő terhén marad, mert így az ajánlattevőre telepítik annak a kockázatát és jogkövetkezményét, hogy az ajánlatkérő a Kbt. szabályait betartja-e a szerződéskötés során. A Pp. 102. § (6) bekezdésére hivatkozott, amely értelmében jogszabály, illetve az Európai Unió kötelező jogi aktusa szerinti, meg nem térülő költséget az államnak kell viselni. Az adott esetben a közbeszerzési jogorvoslati eljárásokra három irányelv is vonatkozik, a 2007/66. EK irányelv pedig kifejezetten rögzíti, hogy a szankciókat az ajánlatkérővel szemben kell alkalmazni, amelynek hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lennie. A Kbt. szabályaiba is átültetett, az irányelvben megfogalmazott elvek alapján ezért az ajánlattevővel szemben szankciót és büntetést alkalmazni nem lehet, az adott esetben pedig a perköltség viselésére kötelezés ilyennek minősül annak ellenére, hogy semmilyen ráhatása nem volt az ajánlatkérő döntésére.

8.

A felperes és az I. rendű alperes a fellebbezéssel szemben írásbeli ellenkérelmet, valamint csatlakozó fellebbezést nem terjesztett elő.

9.

A Fővárosi Ítéltábla a Pp. 376. § (3) bekezdésének b) pontja alapján a fellebbezést – mivel az kizárólag a II. rendű alperessel kapcsolatos perköltség fizetésére vonatkozó rendelkezést érintette – tárgyaláson kívül bírálta el.

10.

Az elsőfokú ítéletnek jogerőre emelkedett a szerződések érvénytelenségének megállapítására vonatkozó rendelkezése, így azt az ítéltábla a fellebbezés tartalmára is figyelemmel nem érintette.

11.

A II. rendű alperes fellebbezése nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a perköltségviselés általános és a pertársaságra vonatkozó külön szabályok, a Pp. 83. § (1) és 87. § (1) bekezdései alapján a jogszabályok helyes értelmezésével kötelezte az alpereseket egyetemlegesen a felperes által felszámított perköltség megtérítésére. Helyesen jutott arra a következtetésre is, hogy az adott esetben a Pp. 86. §-ának (1) bekezdése mint kivételes szabály – az abban megfogalmazott két konjunktív feltétel egyidejű teljesülésének hiányában – nem alkalmazható, és a felperes költségmentességére figyelemmel a Pp. 102. § (1) bekezdése alapján jogszabálysértés nélkül kötelezte a meg nem fizetett kereseti illeték megtérítésére a II. rendű alperest. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásával az ítéletábra nagyobb részben egyetért, a Pp. 86. § (1) bekezdése körében azonban nem osztja álláspontját a tekintetben, hogy a II. rendű alperes a perre okot adott. Döntése és az indokolás további része is helytálló, így e körben az ítéletábra a Pp. 386. § (4) bekezdése alapján utal az elsőfokú bíróság által kifejtett indokokra.

11.1.

A II. rendű alperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság az eljárás során a fellebbezésében megjelölt, a perköltség viselésére vonatkozó szabályok megsértésével kötelezte a perköltség megtérítésére. A fellebbezési érvelésre figyelemmel az ítéletábra az alábbiakat emeli ki.

Az elsőfokú bíróság által is helyesen hivatkozott Pp. 83. §-a szól a perköltségviselés általános szabályairól, melynek (1) bekezdése szerint a törvény eltérő rendelkezése hiányában a pernyertes fél perköltségét a pervesztes fél téríti meg. Az előterjesztett kereseti kérelem és a bíróság által hozott határozat ismeretében dönthető el az, hogy a fél mennyiben tekinthető pernyertesnek az adott ügyben. A Pp. 84-93. §-a a főszabálytól való eltéréseket határozza meg, így a 86. § a szükségtelenül okozott perköltség vagy perköltségrész viseléséről, a 87. § pedig a pertársaság esetén alkalmazandó szabályokról rendelkezik. Az elsőfokú bíróság a II. rendű alperes kérelmére tekintettel helyesen indult ki abból, hogy önmagában a pertársakra vonatkozó 87. §-ban foglalt eltérő szabály nem zárja ki a 86. § alkalmazásának lehetőségét, így helytállóan vizsgálta érdemben, hogy a perbeli esetben ez alkalmazható-e. A fellebbezés helyesen utal arra, hogy ehhez két együttesen megkövetelt konjunktív feltételnek kell teljesülnie, egyrészt annak, hogy az alperes a perre okot nem adott, másrészt hogy a vele szemben érvényesített jogot és kérelmet a perfelvételi szakban az arra vonatkozó védekezésének előterjesztése nélkül elismerje. Ebben az esetben az alperes perköltségét az ellenfél – a felperes – köteles megtéríteni. Az ítéletábra álláspontja szerint azonban az elsőfokú bíróság e körben tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a II. rendű alperes azzal, hogy a Kbt. 137. § (1) bekezdés a) pontja alapján a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével kötött semmis szerződést, önmagában a szerződéskötés folytán a perre okot adott. Az ítéletábra osztotta a fellebbezési érvelést annyiban, hogy a perbeli esetben „a perre okot adott” kitétel nem értelmezhető, mivel a felperes perindítási kötelezettsége miatt a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti perben szükségképpen perben kell állnia, nélküle a perben érdemi döntés nem hozható.

A bírói gyakorlat értelmében a Pp. 86. § (1) bekezdését mint kivételes szabályt kiterjesztően nem lehet értelmezni és alkalmazni, valamint az alperes akkor nem ad okot a perre, ha semmi olyat nem tesz, aminek nyomán a perindítás szükségessé válik, másfelől pedig mindent megtesz annak érdekében, hogy a felek közötti vita perindítás nélkül elintézhetővé váljék (BH2009. 143., BH2005. 27.). Azt, hogy az alperes mikor szolgáltatott okot a perre és mikor nem, az eset összes körülményének gondos mérlegelésével a bíróság hivatott megállapítani. A Kbt. 176. § (1) bekezdése szerint ha az ügy érdemében hozott határozatában a Közbeszerzési Döntőbizottság a 137. § (1) bekezdés szerinti jogsértést állapít meg, pert indít a szerződés érvénytelenségének kimondása és az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt. A felperes így e jogszabályi kötelezettsége folytán köteles a per megindítására, ugyanakkor az adott ügyben jelentősége van annak, hogy a keresete kizárólag az érvénytelenség megállapítására irányult egyéb

jogkövetkezmény alkalmazása nélkül. Ebből következően az a tény, hogy a II. rendű alperes az I. rendű alperessel közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével kötötte meg a perbeli szerződéseket, önmagában az ügy összes körülményét figyelembe véve nem jelenti azt, hogy a perre okot adott. A Pp. 36. §-a szerinti kényszerű pertársaságra figyelemmel a pert megelőző, illetve a jogvita perindítás nélküli elintézhetővé válása körében kifejtett magatartásának és tevékenységének megítéléséhez ez nem elegendő. A keresetlevél mellékleteként csatolt felperesi döntőbizottság 2018. január 19-én kelt határozatának 12. pontja szerint a Közbeszerzési Hatóság által indított eljárásban védekezésként mindössze a jogsértés hiányának a megállapítását kérte, az eljárást nem nehezítette. Elvileg nem kizárt, hogy a jogszabályok változása vagy egyéb, a jogszabályok alkalmazhatóságát érintő objektív okból az ajánlattevő nem tudja vagy nem is tudhatja, hogy a szerződéskötéshez közbeszerzési eljárás lefolytatása szükséges, ami ez esetben a javára értékelhető, ilyen többlettényállási elem azonban a perben nem áll fenn.

Az ítéletábra nem értett egyet a II. rendű alperes fellebbezésének azon érvelésével, hogy az adott esetben a Pp. 86. § (1) bekezdésének másik feltétele a kereset elismerése az I. rendű alperes elismerésének hiányában nem tette lehetővé e kitétel értelmezhetőségét sem. Az a tény, hogy az I. rendű alperes a keresettel szemben érdemben védekezett és írásbeli ellenkérelmet terjesztett elő még nem zárta ki, hogy a vele szerződő II. rendű alperes a keresetet elismerje, ez azonban csak kifejezett, egyértelmű nyilatkozással történhetett volna. A II. rendű alperes az adott esetben ugyan alaki és érdemi védekezést nem terjesztett elő, azonban a felperes keresetének elutasítását kérte, azt kifejezetten nem ismerte el arra hivatkozással, hogy nem volt ráhatása a közbeszerzési eljárás megválasztására, jogszerűtlen mellőzésére. A kereset kizárólag az érvénytelenség megállapítására irányult egyéb jogkövetkezmény érvényesítése nélkül, így a II. rendű alperesnek nem kellett attól sem tartania, hogy az érvénytelenség folytán valamely hátrányos, további jogkövetkezmény éri. A felperes további bírság kiszabását nem kérte, így önmagában az I. rendű alperes érdemi védekezése folytán emiatt nem volt kizárt a kereset elismerése. Az elsőfokú bíróság ezért helytállóan állapította meg, hogy a Pp. 86. § (1) bekezdése a II. rendű alperes keresetet elismerő nyilatkozatának hiányában nem alkalmazható és megalapozottan döntött a perköltség viseléséről a Pp. 83. § (1) bekezdése szerinti általános szabálynak megfelelően. A Pp. 87. § (1) bekezdése alapján pedig helytállóan kötelezte az I. és a II. rendű alpereseket a felperes felszámított perköltségének egyetemleges megtérítésére.

Utal az ítéletábra arra, hogy a II. rendű alperes fellebbezésében kifejtettek szerint a Pp. 86. § (1) bekezdésének egyik fordulata sem értelmezhető, ugyanakkor jogi érvelést nem adott elő arra vonatkozóan, hogy ennek hiányában a felperes költségének megtérítésére miért ne lenne kötelezhető, azaz mely jogszabályi rendelkezés alapján mentesülhetne a Pp. 83. § (1) bekezdése ellenére a perköltség megfizetése alól.

11.2.

A Pp. 102. § (1) bekezdése értelmében a meg nem fizetett illeték viselését érintően a (2)-(5) bekezdésben foglaltak minősülnek kivételnek azon szabály alól, hogy költségkedvezmény hiányában is a pernyertesség-pervesztesség arányában kell az illetéket megtéríteni a feleknek. A Kbt. 175. § (1) bekezdése szerint a felperest teljes költségmentesség illeti meg, az I. rendű alperes pedig nem vitatottan az Itv. 5. § (1) bekezdés b) pontja szerint illetékmentes. A Pp. 102. § (6) bekezdése ugyanakkor az állam terhén maradó illetékre vonatkozik olyan esetben, amikor jogszabály, vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa rendelkezik valamely költségéről, valamint akkor, ha a fél költségkedvezménye folytán nem kötelezhető a perköltség megtérítésére, valamint a (3)-(5) bekezdésekben szabályozott speciális esetekben. A felperes azonban e körben további jogszabályt nem jelölt meg, az általa felhívott irányelv hivatkozott cikkei alapján pedig nem

mentesülhet a költségek alól. Az irányelvben megjelölt alternatív szankciók nem merültek fel, hiszen a II. rendű alperest bírság megfizetésére nem kötelezte az elsőfokú bíróság és a szerződés időbeli hatálya sem került lerövidítésre. A rendelkezésre álló peradatok szerint a felperes kizárólag az I. rendű alperessel szemben szabott ki bírságot és indított a Kbt., valamint az irányelv rendelkezése alapján pert a jogsértésre tekintettel az érintett szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt. A II. rendű alperes ez esetben nem a közbeszerzési jogszabályok megsértése miatti szankcióként köteles a perrel felmerült le nem rótt illetéket megfizetni, hanem azért, mert az I. rendű alperes a Pp. 87. § (1) bekezdése és 83. § (1) bekezdése ellenére a külön törvényben biztosított illetékmentessége folytán erre nem kötelezhető, noha a II. rendű alperessel egyetemlegesen lenne kötelezett. A II. rendű alperes tehát a perköltségre vonatkozó jogszabályok folytán köteles a le nem rótt illeték megtérítésére, így az általa sérelmezett Pp. 102. § (6) bekezdése nem alkalmazható.

A kifejtettakra tekintettel az ítélőtábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az eljárási és az anyagi jogszabályoknak megfelelően rendelkezett a perköltségről, így az érdemben helyes ítéletet a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért az ezzel felmerülő költségeit a II. rendű alperes maga köteles viselni, fellebbezési ellenkérelem hiányában a felperesnek és az I. rendű alperesnek a másodfokú eljárásban további költsége nem merült fel, így arról az ítélőtáblának nem kellett rendelkeznie.

Budapest, 2019. március 6.

. Sándor Ottó s.k.
a tanács elnöke

. Buglyó Gabriella s.k.
előadó bíró

dr. Balsai Csaba Zoltán s.k.
bíró